

# SZEKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEJZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

**ELŐFIZETÉSI ÁRAK:** Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-  
évre 2 K. 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,  
papok-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjárónak egész évre  
5 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány  
Telefon-szám 15. Ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos

**BETEGH PÁL.**

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

**HIRDETÉSI DIJAK:** Hivatalos hirdetések 100 szóig minden  
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-  
többszöri közlésnél 4 fillérrel közöltenek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-  
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki nt  
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **BETEGH PÁL** könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések  
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz

## Pártoljuk-e a honi ipart?

I.

Az iparnak és általában a nemzetgazdasági érdekeknek leghathatósabb védelme és támogatása kétségtelenül nemcsak a törvényhozásnak és nemcsak a szaktestületeknek, hanem magának a társadalomnak is kötelessége.

A hazafias társadalomnak szervezett erejét honi iparunk erősítésére és fejlesztésére irányítani épen hazánkban a legnélkülözhetőbb.

E mozgalom létjogosultságát több körülmény támogatja:

A hazai ipar védelmére mi nem bírunk oly törvénnyel, mint az angol 1887. évi „Merschandise Markts stets“; nálunk a külföldi versenyárak behozatala nincsen úgy korlátozva, mint Németországban; a közszállításokat nem ellenőrzik oly szigorral, mint Ausztriában, a hol megtörtént az is, hogy p. o. a trieszti kikötő számára készült daruk átvétele alkalmával a bizottság fölmervén, hogy néhány öntvénydarab az osztrák államvasut társaság magyarországi vasművéből való — a miatt szétzedette az egész szerkezetet.

Hazai iparunk fejlődésére legkárosabb ama körülmény, hogy széles e világon alig van olyan nemzet, mely a „honi ipar“ pártolásában rejtlő hazafias kötelességével oly keveset törődne, mint a miénk. Vajjon a családok, iskolák és a társadalmi körök nagy többségében foglalkoznak-e a „honi iparpártolás“ és általában a hazai nemzetgazdasági erők védelmének eszméjével és az eszmének éberségben tartásával? Fájdalom, nem! . . .

A külföldi ipar áruai korlátlanul özönlik el piacainkat; társadalmunk pedig gondtalanul vásárolja azt, a mit neki kínálnak és ajánlanak. E körülmény idézte elő, hogy belpiacunk túlnyomólag a külföldi ipartermékek fogyasztója, a nemzet a külföldi iparát táplálja és gazdagítja, hazai iparunk pedig küzd a létért, erősödni és fejlődni nem bír, mert az éltető erőt: a keresetet, könnyelműen a külföldnek juttatjuk . . .

Már a múlt század első felében óva intették a nemzetet Széchenyi István gróf és kortársai, hogy gondoljon iparának fejlesztésével, hogy a nemzetgazdaság ne támaszkodjék a sok esélynek kitett mezőgazdaságra, hanem teremtsen meg az ország a h a z a i i p a r t, a nemzeti jólét, megismosodás, a munkatér és erő biztos kuforrását, mert látnoki szemekkel előre látták, hogy a nemzet szaporodásával a mezőgazdaság egymagában a nép millióinak elég keresetet nem nyújthat.

Az 1844. év vége felé alakult „Országos Védegyesület“ erős kezekkel ragadta meg a társadalom uttörő irányítását. Lelkes

tevékenysége fényes eredményt ért el. Hatása folytán rövid két év alatt 156 új gyár és ipartelep létesült hazánkban. Fájdalom azonban, ez egyesület alig 3 évig működhetett. A szabadságharc és az azt követő elnyomatás alatt a védegyesület sikerei elenyésztek és a nemzet újból megfélemlített ama örökigaz intelemről:

„Ami nekünk a honi ipar nyújthat, azt idegentől venni hazánk elleni bűn!“

E bűnös uton haladva, az ország gazdasági helyzete újból súlyos viszonyok közé jutott.

A 15 000 millió koronára becsült földbirtokot 6.909 millió korona jelzálogkölcson terheli. Ebből 5.734 millió korona a törpe, a kis- és a középbirtokosok adóssága. E rengeteg összegekből vajjon mennyi jutott az iparfejlesztésre? — Ugyiszlóvan semmi! A kölcsönpénz csupán a rossz évek hiányát pótolta. A legnagyobb baj pedig az volt, hogy a jelzálogterhek nagyobb részét a külföldi tőke adta és azt kétszeresen fizetjük vissza a súlyos kamatokkal együtt: pénzben és külföldi iparárak ellenértékében.

A nemzet gazdasági pusztulásának ez a legbiztosabb lejtős útja. A földbirtokosok zöme földhitelet jórészt már kimerítette. A föld jelzálogilag már az idegené. Ha gazdálkodásunk eddigi útján haladunk, nem sok idő múltán a föld teljesen idegen kézbe jut.

E vésteljes helyzetből csak úgy menekülhetünk, ha a nemzet öntudatra ébred dermesztő, hideg álmából, ha okul a múlt súlyos tértelenségén, ha a jövőben ipari szükségleteit itthon állítja elő és ha pénzt, mely a mezőgazdaság feleslegének kivételéből befolyik, itthon tartja s a nemzeti vagyon gyarapítására fordítja.

M. V. E.

**Mentő munka.** Az Udvarhelyvármegyében létező hitel- és fogyasztási szövetkezetek elnökei kishalmgyi H o l l a k y Arthur főispán elnöke alatt folyó évi szeptember hó 13-án, Székelyudvarhelyt értekezletet tartottak, amelyen a következő egyhangulag elfogadott határozatot hozták:

Az értekezlet helyesli azt, hogy a hitelszövetkezetek karöltve a fogyasztási és értékesítő szövetkezetekkel, a közönség termény- és takarmány szükségletének kielégítését a jelenlegi terményhiány folytán hitel útján közelítsék.

E célból minden egyes szövetkezet mielőbb egybehívott gyűlésében határozzon a kérdés fölött; kiterjeszkedve arra is, hogy:

a) oly esetben, ha a beszerzendő összes gabona mennyiséget a szövetkezet tagjai mind igénybe nem vennék, a nem tagok is részesíthetők kész fizetés mellett terményekben, vagy hitelben, megfelelő hitelképes kezesek jóállása mellett; különös tekintettel a jelenlegi rendkívüli terményhiányra, mely határozatra az Orsz. központ jóváhagyása is kikérendő lesz;

b) a szükségletet (termények és takarmányneműk) írja össze az igazgatóság és jelentse be D o r n e r Béla kirendeltségi megbízotthoz;

c) a beszerzés tekintetében a „Magyar Gazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezeté“-nek képviselője közvetítésre felkérendő, de amennyiben más olcsóbb beszerzési forrás találatná, ezen legolcsóbb forrásból szerzendők be a szükségletek;

d) a központi szövetkezethez a pénzügyi szükséglet bejelentendő az egyes szövetkezetek részére, a központnak hivatalos közlönyében közzétett módokozatok és feltételek szem előtt tartása mellett.

Ezen határozatot tudás és további intézkedések megtétele végett a vármegyében levő összes szövetkezeteknek főispánunk megküldötte.

## Javaslat

a városi villamosági telep létesítése ügyében.

Tekintetes Képviselőtestület!

A városok számtalan fontos kérdése között mint elsőrendű szükséglet jelentkezik a világítás, mely ugy közegészségügyi, mint közbiztonsági szempontból joggal megérdemli s ma már követeli is, hogy a fejlődő városok képviselőlete vele behatóan foglalkozzék.

E téren városunk sem maradhat tétlenül, hanem átértve és átérve az egészséges haladás törvényének szellemét, mérlegelve saját erejét, oda kell törekedjék, hogy minél tovább mind jobbat és jobbat alkosson.

Ugy az utcák, mint a lakások világításának kérdése már évek óta foglalkoztatja városunk közönségét is s a képviselőtestület elé gyakran kerültek egy s más irányú javaslatok a világítás javítása érdekében; mindezek azonban főképpen pénzügyi nehézségek miatt megvalósíthatók nem voltak. A tárgyalások menete rendén bár tényleges megoldás nem sikerült, a világítás módját illetőleg mégis kialakult egy közvélemény, mely a legjobban alkalmazott találmányok között a világítási technika legnagyobb vívmánya, az elektromos világítás mellett döntött.

Ezen az alapon indultam el én is, midőn egyenesen a villamosvilágítás kérdését kötelességemből kifolyólag tanulmányozni kezdtem s ennek a közvéleménynek támogatását kérem most, midőn a megoldásra vonatkozó javaslatomat a tek. képviselőtestület elé terjesztem.

Meggyőződés, hogy a villamosvilágítási telepek igen sok városban tekintélyes haszonnal dolgoznak, a helyes megoldást egyedül abban látom, hogy szemben az eddig szokásos concessio rendszerrel, a villamos telepet maga a város építeti meg s ez által a fogyasztók kétségtelen szaporodásával természetszerűleg növekvő jövedelmet az élelmes vállalkozók helyett maga a város biztosítja magának akár teljesen házi kezelés, akár bérbeadás útján.

A villamosági telep és berendezés építési költségei a város által 50 évre felveendő törlesztéses kölcsönből fedezendők, melynek évi részleteit — mint azt alább ki fogom mutatni — a telep védelme teljesen fedezni fogja s ezenkívül a magánfogyasztók szaporodása esetén, a városnak tiszta jövedelem is biztosítható.

A telep megépítése érdekében a Ganz és társa budapesti részvénytársasággal léptem érintkezésbe, melynek kiküldött mérnökei az összes előmunkálatokat, terveket és költségvetéseket elkészítvén, az ajánlat be is adatott s azt van szerencsém az alábbiakban ismertetni.

## I. A telep létesítése.

A villamossági telep vízi erőre építendő fel a régi városi malom helyén a gát újraépítésével és egy négy járatu lisztelő malommal kapcsolatosan. A rendelkezésre álló vízerő 45 lóerőt tesz ki, amennyiben 3 méter tényleges esés nyerhető, míg a vízmennyiség 1500 liter másodpercenként, mely szárazság esetén 1000 literre is lepad s akkor csak 30 lóerő nyerhető.

Ezen erő nappal a malom üzeme számára szolgál, míg az estéli órákban villamos áramfejlesztésre fordítható.

Az esetleges áradások meggátlása céljából a duzzasztó mű egy zsilipes gát lenne, beton felek és oldallal és 4 vaskeretbe elhelyezett zsilipláblával, melyek áradás esetén szükség szerint felhúzhatók.

A vízkivétel közvetlenül a duzzasztó mű felett történnék s a víz egy Francis rendszerű vízszintes tengelyű turbinát hajtana, melynek munkafejtése 45 tényleges lóerő lesz 140 perccenkénti fordulattal, s mely tetszés szerint kapcsolható a malom, vagy a világító gépek tengelyéhez.

Rendkívül alacsony vízállás, vagy más körülményekre való tekintettel tartalékképpen egy 32—50 lóerőjű felstabil gőzgép is lesz beállítva, mely szükség esetén a turbinát részben, vagy ha kell egészben is helyettesítheti.

A lisztelő malom 2 simaörlő hengerrészekkel, 2 kőjarrattal, a liszt, dara és korpa különválasztására szükséges szitákkal és a gabona megtisztításához szükséges egy kombinált tarár és egy eureka gabonatisztító géppel lenne ellátva s a legfinomabb lisztet előállítására is alkalmas lenne.

A városnak elektromos árammal való ellátására az energiának a központi telepen 2+240 voltos egyenáram alakjában való elosztása tervezetik és pedig azért egyenáram alakjában, mert a rendelkezésre álló vízerő a legnagyobb terhelés ideje alatt elegendő elektromos erő termelését nem engedi meg, minek következtében az elektromos energiának csak egyenárammal, accumulatorokkal lehetséges felhalmozására vagyunk utalva. A 2+240 volt feszültséget a nagy távolságok teszik indokolttá. Az áram termelésére, melyhez az energiát akár a turbina, akár a gőzgép szolgáltatja, — 2 drb. 2 kollektoros egyenáramu dinamógép szolgál, melyek egyike tartalék, miután akármelyik magában is képes a turbina vagy gőzgép által szolgáltatott 40 lóerőt elektromos munkává átváltatni. Szükség esetén azonban mindkét dinamógép párhuzamosan is dolgozhatik a vonalra.

A dinamógépekkel párhuzamosan lenne az accumulator batteria kapcsolva, melynek hivatása az éjjel termelt áramot felhalmozni és este a legnagyobb fogyasztás idején a fogyasztó hálózatnak átadni.

Egy dinamo és az accumulator batteria együtt 1500 drb egyszerre égő 16 gyertyafényű, 60 vattos izzólámpát képes árammal ellátni, vagyis 250 drb 16 gyertyafényű utcai izzólámpát 4 drb 10 amperes ivlámpát és mintegy 2200—2400 különböző fényerejű magánlámpát.

A közvilágításra 250 drb 16 gyertyafényű izzólámpa és 4 ivlámpa tervezetik, mely tekintve, hogy jelenleg 160 drb lámpa van, kétségtelenül kielégítően a szükségletet úgy a lámpák száma, mint fényerősség tekintetében. A lámpák részint oszlopokon, részint a falakba illesztett karokon nyernének elhelyezést.

A magánlakások világítási berendezése a felek által kívánt alakban és az általuk óhajtott lámpákkal az illetők költségére lenne elkészítve s a háztulajdonosoknak a bevezetés megkönnyítése céljából részletfizetés is engedélyezhető lesz megfelelő biztosíték mellett. A magán áramfogyasztás a felek által, főképpen a kisebb fogyasztóknál legcélszerűbben évi átalány összegben fizethető, a nagyobb számú lámpával fogyasztóknál azonban a fél kívánságára árammérő óra lesz felállítva s a fogyasztott áram hectovattóránként megállapítandó egységár szerint fizetendő.

Ez alkalommal a jövedelmezőség számításánál 6 filléres egységár vétetett fel hectovattóránként, azok részére pedig, kik átalányban váltanak meg egy évre lámpánként átlag 14 korona lett alapul véve.

Az áramnak a nappali órákban motorok hajtására leendő felhasználása szintén lehetséges, minthogy azonban kezdetben ennek jövedelme bizonyára nagyon csekély lesz, ez a jövedelmezőség számításánál számba nem vétetett.

A fogyasztók számának növekedésével igen

természetesen a város a magánvilágítás árát leszállíthatja s éppen ezért, óhajtott volna, ha a nagyközönség mindjárt a telep felépítésekor bevezetné az áramot, mert a városnak nem lehet célja, hogy a megállapítandó mérsékelt haszonnal többet szerezzen polgárai rovására.

A fent elősorolt malom- és telepberendezések céljaira a következő helyiségek lesznek felépítendőek:

A malom 13.5 méter hosszúságban, a lokomobil helyiség 4.5 m. hosszúságban, a villamos központ helyisége 10.5 m. hosszúságban s valamennyi 11.5 m. szélességben és az accumulator helyiség 10.5 m. hosszúságban és 8.5 m. szélességben.

## 2. A telep költségvetése.

A Ganz és társa részvénytársaság által készített költségvetés szerint a malom, világítási telep és teljes közvilágítási berendezés 332700 koronába kerül.

Részletezése a következő:

1. Turbina szívócsővel . . . . .	5385	K.
2. Hidraulikus fékszabályozó . . . . .	1690	"
3. Transmissió . . . . .	7650	"
4. Zsilipfelvonó a turbina előtt . . . . .	580	"
5. Védő-rács . . . . .	480	"
6. A duzzasztó vas zsilip keretei és a felvonó szerkezet . . . . .	11850	"
7. Malom-berendezés . . . . .	19190	"
8. Gőzgép . . . . .	19950	"
9. Dinamógépek . . . . .	10050	"
10. Accumulator batteria . . . . .	28300	"
11. Kapcsoló tábla . . . . .	3700	"
12. A központi telep világítási berendezése . . . . .	300	"
13. Összekötő vezeték akcumulator batteria, gépház és kapcsolótábla között . . . . .	1250	"
14. Tápvezetékek . . . . .	6500	"
15. Elosztó vezeték . . . . .	11200	"
16. Utcái világítási berendezés . . . . .	13800	"
17. Szerelés . . . . .	14500	"
18. Csomagolás . . . . .	2045	"
19. Szállítás . . . . .	5150	"
20. A duzzasztó betonmunkálata és az épületek felépítése a város által készítettve . . . . .	31000	"
21. A duzzasztó faalkatrészei . . . . .	12000	"
22. Kb 450 drb 10 m. oszlop házilag beszerezve . . . . .	9000	"
23. 120 árammérő óra . . . . .	12000	"
24. Előre ne látható kiadások . . . . .	5140	"

Összes befektetés 232700 kor.

Ezen összeg legrosszabb esetben 50 évre 5.16 százalékkal megkapható lévén, az évi törlesztés részlete kerekén 12000 koronát tenne ki.

## Jövedelmezőségi számítás.

A jövedelmezőség kiszámításánál a malom bérösszege, a magánvilágítás jövedelme és a jelenlegi közvilágítási kiadás vétetett fel bevétel gyanánt.

A malom munkateljesítményének kiszámításánál napi 8 órai üzem vétetett alapul, a napi örlemény 50 métermázsát tenne ki, mely mellett csupán 5 százalékkal tekintetvén keresménynek, a napi bevétel 2.5 métermázsára lenne körülbelül 30 korona értékben, s így egy évi bevétel 300 munkanapot számítva 9000 koronára tehető. Ezen bevétellel szemben személyi és dologi kiadásokra 2000 koronát számítva feltételeztük, hogy a malom 4000 koronáért bérebeadható mindjárt az első évben, s pár év múlva pedig a bérösszeg emelkedése is remélhető.

A magánvilágítási jövedelem kiszámításánál 2000 különböző fényerejű izzó lámpa vétetett alapul évi 14 koronás átlagárban, a bevétel tenne 2800 koronát. — A jelenlegi közvilágítási kiadás végül 4000 koronával szerepel. Mindezek alapul vételével összesen 36000 koronát kitevő évi bevétel a következő kiadások terhelnek:

1. A felveendő kölcsön évi törlesztés részlete . . . . .	12000	K.
2. Állami adó . . . . .	1800	"
3. A gőzgépnek évi mintegy 45 napon át üzemben tartásához szükséges szén . . . . .	5400	"
4. Kenő- és tisztító-anyag . . . . .	1260	"
5. A gépek és vezeték fenntartása . . . . .	3000	"
6. Az accumulatorok fenntartási és biztosítási díja . . . . .	2830	"
7. Tűzbiztosítás és irodai költség . . . . .	1000	"
8. 1 főgépész fizetése . . . . .	2400	"

9. 1 kenő fizetése . . . . .	1000	K.
10. 1 fűtő (tekintettel a gőzgép rövid üzemére) . . . . .	400	"
11. 2 lámpagyújtó . . . . .	900	"
12. Könyvelés és felügyelet költsége . . . . .	2200	"
Összesen . . . . .	34180	kor.

Ebből látható, hogy a jelenlegi állapottal szemben a telep megépítése esetén a város mintegy 2000 koronát megtakarít, s így a telep építési költségei a város polgárait egyáltalán nem fogják igénybe venni.

A fentiekben ismertetvén röviden összefoglalva a tervezett létesítményt s annak költségeit, felkérem a tek. Képviselőtestület tagjait, hogy még mielőtt ezen javaslatom végleges eldöntés végett a közgyűlés elé kerülne, szíveskedjenek a részletes terveket, költségvetéseket, műszaki leírásokat a kötetendő szerződés és alkotandó szabályzat tervezetét irodámban behatárolva megvizsgálni, tanulmányozni, észrevételeiket közölni, hogy így annál biztosabban léphessünk a megvalósítás első lépcsőjére.

Székelyudvarhely, 1904. szept. hó 10.

Szakáts Zoltán,  
polgármester.

## Különlélek.

— **Bucsu-lisztelgés.** A vármegyei tanítóegylet választmánya e napokban tartott ülése alkalmával Szász Ferenc elnök vezetése alatt több tagból álló küldöttséggel tisztelt Sziklay P. Gyula ideiglenesen nyugalmazott kir. tanfelügyelőnél, akitől az egylet nevében bucsut vett. Az elnök igen szép szavakkal fejezte ki köszönetét azon fáradozásokért, melyeket felekezetre való tekintet nélkül oly önzetlenül kifejtett; habár a mult tanévben tollnok nélkül működött. Végül a tanítóegylet további jó emlékébe ajánlotta, akiknek mély sajnálatát is kifejezte. A távozó kir. tanfelügyelő meghatóttan mondott köszönetet s hangsúlyozta, hogy a vármegyei tanítóegylet nemcsak törökvesztésben megértette és ha némi sikert elérhetett, abban a tanítóegyletnek is nagy érdeme van. Kívánja, hogy a tanítóegylet továbbra is lankadatlan szorgalommal, nemes ambícióval töltse be hivatását s az eddig tapasztalt ügybuzgósággal munkálkodjék a tanügy emelése érdekében. Köszönetet mondott a kitüntető bizalomért s ezzel a tisztelgés véget ért.

— **Új tagok.** Vármegyei Gazdasági Egyesülete a rendes tagok sorába közelebről a következőket vette föl. Hlatky Miklós titkár ajánlatára: Miklósi Mózes, Sándor József, Felszegi Farkas birtokosok és Pál Sándor áll isk. tanítót Kisgalambfalváról; Betch Pál ajánlatára: Kovács Imre homoródkeményfalvi és Demeter Dénes homoródkarácsonfalvi unitár. lelkészeket; Dörner Béla székely kirendeltségi megbízott ajánlatára: az etédi, ujszékelyi és tordátfalvi gazdakörök; végül pedig Németh Albert pénztárnok ajánlatára: Gidaly Izidor bögözi bérlőt.

— **Villamvilágítás.** Városunk polgármestere egy megfontolásra érdemes javaslatot tett közzé, illetve képviselőtestületének tagjaihoz. Teljes szövegében közölni a javaslatot lapunk más helyén azon megjegyzéssel, hogy a „Székely-Udvarhely” mult számában csupán azért nem hozhattuk, mert . . . a polgármester ur — mint közérdekű dolgot — kötelezőszerűleg nem bocsátotta rendelkezésünkre.

— **Gazdasági előadásokat** rendez a vármegyei gazdasági egyesület a folyó év telén is. Előadások tartására tizenkét ember jelentkezett Ezek: Szász Ferenc, Kriza Sándor, Gyurcsóvecz Károly, Dakó Antal, Kis Jakab, Sándor Gergely, Gál Imre, Pál Sándor, Györfi István, Bedő Ödön, Ferenczi Áron, Hetsér Kálmán, Demeter Dénes, Benzedi Mózes, Kelemen Lajos, Kozma Miklós, Lajos János, Sándor Lajos, Zonda József. Tanfolyamokat kértek: az alsósimenfalvi ifjúsági egyesület, Szentmihály és Ége kosárfonó-, Tordatfalva taipari tanfolyamot.

— **Kedvezményes vetőmagvak.** Dörner Béla székelyföldi kirendeltségi megbízotthoz kitűnő minőségű diószegi óriási buza (1 mm. 15 K 60 f) és takarmánygav keverék (Szt-János rozs 70 százalékkal, búkköny és borsó 30 százalékkal, ára mm. 25 K) érkezett s áll a gazdaközönség szükségletének fedezésére. Itt említjük meg, hogy a tenyészokok is megérkeztek és darabonként 60—70 koronáért átvehető.

— **A szüreti multság**, melyet a polgári önképző és segélyező egyesület e hó 18-án (vasárnap) a Budapest-szálló szintermében rendez — igen sikerültnek ígérkezik. Ugy az intelligencia, mint a polgárság körében nagy érdeklődés mutatkozik. A meghívókat a rendező bizottság már szétküldötte s ezután is kéri a n. é. közönséget, hogy a ki esetleg meghívót nem kapott volna, de arra igényt tart, szíveskedjék Fischer Ferenc hegybíróhoz, vagy a rendezőség bármely tagjához bejelenteni, hogy a kellő intézkedést megtehessek.

— **Gazdasági Egyesületünk** választmánya e hó 13-án kishalmgyi Hollakay Arthur elnök vezetésével igen népes ülést tartott a vármegyeház kistermében. Az elnöki bejelentések során tudomásul vették, hogy a múlt ülés határozatai foganatosítottak és hogy a törökbuza bevásárlása az egyesületre nézve ugyan némi kárral járt, de a szükségben levő gazdáknak közvetve segített annyiban, hogy a közvetítő kereskedelem, amely előbb már 3 K-ért adta annak vékáját, azon hirre, hogy az egyesület és a vásárcsarnok ellátó szövetkezet hozott törökbuza, az árat 2 K 62 és 2 K 70 fillérré szállította le. Elhatározták, hogy a 17 K 80 filléren felüli költség az egyesület terhére irandó s a törökbuza meglevő készletet községek- és szövetkezeteknek, a mennyiben községek képviselőtestületi határozattal az átvétel kimondatik, tavasszal való fizetés kötelezettsége mellett kiadatik. A vételért pedig a mezőgazdák szövetkezte megbízottjának kifizetik. Tudomásul vették az oklándi tenyészállat kiállítás rendező-bizottságának beterjesztett programját és intézkedéseit. Recsenyéd község bikavásárlása után kért árkedvezményének ügyét a kirendeltséghez tették át. A földművelésügyi miniszter tudatja, hogy az inség elhárításáról gondoskodik, de az egyesület által kért 100 ezer korona inségsegélyt nem adhatja meg. Másfelől pedig 8732. eln. sz. leiratában kérdezi, hogy az egyesület működése területén volna-e oly gazdák, akik telettelre szarvasmarhát elfogadnak? Akik erre hajlandók, szíveskedjenek az egyesület titkárához ezen szándékukat mielőbb bejelenteni. U. a. m. az erőtakarmányok beszerzésének forrásait az árak megjelölésével tudatja. A mezőgazdasági szeszgyárosok a magyar királyi pénzügyminiszter 74075. számú leiratában értelmében — a felesleg moslékokat más gazdáknak átadhatják. Az O. M. G. E. szeptember 30-ig bejelentést kér aziránt, hogy miféle takarmány vagy másnemű inség fenyegeti a vármegyét, s hogy a kormányzati intézkedések kieszközölésénél a szövetségi központ segélyt vegye igénybe, a melyben a kendertermelő szövetkezetek alakítására hívja fel és heti értesítést kér a burgonya, lucerna és a nagybani husákról. A székellyföldi miniszteri kirendeltségnek azon átiratát, melylyel a tavasszal beszerzett üszők beszerzési költségeit, 255 K 04 fillért, a földmiv. min. engedte, örvendetes tudomásul vették. A pozsonyvármegyei gazdasági egyesület arról értesíti egyesületünket, hogy 3—500 kocsi rakomány burgonya áll rendelkezésére 8—8 K 50 fillér árában métermázsánként. A kir. pénzügyigazgatóság marhasó-árutitási hirdetményével kapcsolatosan kimondják, minthogy újabb intézkedés szerint a marhasót lezárt zsákokban bárki árusíthatja, felhívják a szövetkezetek és a magyar gazdák vásárcsarnok ellátó szövetkezetének helyi megbízottja, hogy a szükséges marhasót tartásuk raktáron. Egy pár apróbb ügy elintézése után, az ülés véget ért.

— **Vármegyénk közigazgatási bizottsága** Hollakay Arthur főispán elnöklete alatt havi rendes ülését tegnap tartotta meg. Az ülésről szóló tudósításunkat jövő számban közöljük.

— **Az oklándi tenyészállatkiállítást** folyó évi október hó 10-én ünnepélyesen megnyitják vármegyénkben. A részletes programot közelebről hozni fogjuk.

— **Mesterséges borok.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara tudatja, hogy a kereskedelmiügyi m. kir. miniszter a mesterséges borok készítésének és azok forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1893. XXIII. t.-c. végrehajtása tárgyában 1897. évi aug. hó 23. án 53.850. sz. a. kiadott rendelet 5. §-ának utolsóelötti bekezdését oda módosította, hogy az abban említett szőlőtörköly-kimutatás ezután csak egy példányban lesz készíthető, mely az összeíró előjáróság (illetőleg közeg) őrzetében marad.

— **A „Sarin“ sertésvészgyógyszer.** A monori állami kísérleti telepen az immár szabadalmazott „Sarin“ sertésvész elleni szer fényesen bevált. A m. kir. földművelésügyi miniszter ez okból fel is hívta Hazslinszky és Simay urakat ezen szer szállítására. Részben ebből, részben a külföldnek

szánt készletből Hazslinszky Károly gyógyszerárban (Budapest, VIII., Rökk-Szilárd-utca 28.) a „Sarin“ előállítására árban kapható.

— **Tanulónak** egy 2—3 középiskolai osztályt végzett szekelyudvarhelyi lakos fiú felvétetik. Cím e lap kiadóhivatalában.

## Csarnok.

### Feleségem imakönyvébe.

A buzgó imádság  
Mennybe emel oda:  
Hol boldogtalanság  
Nem létezik soha.

Ki szívvel lélekkel  
A jó Istent kéri,  
Melléje áll az Ur  
S minden rossztól védi.

Imádkozz hát mindig,  
Reggel, este, délbe  
Igy az Istennel vagy  
Fönn a magas égbe

Kertész Albert.

## Közgazdaság.

**A segesvári komlóvásárról.** A segesvári komlótermelő szövetkezet minden csütörtökön tart komlóvásárt a vasuti állomás mellett saját csarnokában. Ajánlatos, hogy a hazai termelők minél nagyobb számban küldjenek oda komlómintát, mielőtt a komló készen van. Legcélszerűbb mintá, ha egy bállal küldetik, de ha ez nem lehetséges, úgy 1/4 kgrm. is megfelel, hogy a már gyülekező komlókereskedők és sörgyárosok a különböző komlókkal megismerkedjenek. A mintához hozzácsatolandó egy jegyzék: a tulajdonos, termék mennyiség-, s vasuti állomás jelzésével. Nagyobb értékesítési lendület szeptember hó közepére várható: így az ideai első segesvári komlóvásár szeptember hó 22-én tartatik meg. Miután sörgyárosok is jelentkeznek már pár év óta a segesvári piacon, s ezek nem szereznek termelőtől termelőhöz jární, üdvös lenne, ha a termelők szabályszerű szállítás után rendszeren becsakolván termésüket, azt mihamarabb beszállítják a szövetkezeti csarnokba s ott értékesítik a vásáron. Tavaly óta 40 százalék szállítási kedvezményt élvez az erdélyi részek bármely állomásáról Segesvárra küldött komló-szállítmány, s ugyanazt Segesvárról bárhova a határig, ha erre a szövetkezeti engedély bérletét felmutatja. Ezen bérlet kiváltásánál zsákonként 20 fillér fizetendő le előre a szövetkezeti pénztárnál s ugyancsak 20 fillér a szövetkezeti raktár illeték. Segesvár, 1904. évi szept. hó 10-én. Beldi László főispán, a szövetkezet elnöke.

### Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

### Hölgyközönség figyelmébe.

Van szerencsém az igen tisztelt hölgyközönség szíves figyelmébe ajánlani, hogy Székelyudvarhely, Petőfi-utca 8. sz. alatti lakásomon **női szabászati és varróintézetet** nyitottam, a hol az egyszerűbb és a legelegánsabb kiállítású női ruhákat is mérsekelt árban készítem. Szíves pártolást kérve, vagyok tisztelettel: **Pál Lajosné.**

**Szőlő** a legjobb csemege fajokból **5 kiló 2 korona**; őszi barack — szép nagyok, befőzni való — **5 kiló 2 korona.** Nagyobb mennyiség vasuton gyorsárúként feladva. Megrendelhetők: **Papp Samu,** mű- és kereskedelmi kertész nál **Arad.**

**BOR** Jó és olcsó asztali csemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Megrendeléseknél kérjük lapunkra hivatkozni!

### Eladó széna és szalma.

Homoródkarácsonfalván Béla Pálnál eladó 16 szekér jó, ökörnek való széna és 80 kalongya buza szalmája.

## Erdő- és kaszáló eladás

**Kisgalambfalván.** Néhai Felszegi Dénes hagyatékát képező mintegy 25 hold bükk erdő és kaszáló **f. évi szeptember hó 25-én, vasárnap délután 2 órakor** Kisgalambfalva községelöljárójánál megtartandó nyilvános árverésen a legeltetési jog fenntartásával örök áron eladatik. Kikiáltási ár 3000 korona. Árverési feltételek megtudhatók a nagygalambfalvi körjegyzőségi irodában.

5490—904. tlkvi szám.

### Hirdetmény.

**Ábrahámfalva** község Árvátfalva II. rész 17 falu havasának arányosítási ügyében a telekkönyvi átalakítás befejeztetvén, erre nézve az 1892. évi XXIX. t.-c. értelmében a tényleges birtoklás tulajdonjogának telekjegyzőkönyvekbe való bejegyzése és a telekjegyzőkönyvi bejegyzések teljesítése iránti eljárás befejeztetvén, az azzal a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. évi 29. t.-c. 15. és 17. §-ai alapján — ideértve e §-oknak az 1899. évi XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-ában és az 1891. évi XVI. t.-c. 15. §-a a) pontjában foglalt kiegészítést is, valamint az 1899. évi XXXVIII. t.-c. 7. §-a és az 1891. évi XVI. t.-c. 15. §-b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. évi XXIX. t.-c. 22. §-a alapján történt törölések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési keresetüket 6 hónap alatt vagyis **1905. évi március hó 1-ig** bezárólag e tlkvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset, annak a harmadik személynek, a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2., hogy mindazok, a kik az 1886. évi 29. t.-c. 16. és 18. §-ainak eseteiben, ideértve az utóbbi §-nak az 1899. évi XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-ában foglalt kiegészítéseit is s a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat 6 hónap alatt vagyis **1905. évi április hó 15-ig** bezárólag e telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellenmondások többé figyelembe vétetni nem fognak.

3. hogy mindazok, a kik az 1. és 2. pontjaiban körülírt eseteken kívül az eljárás és az annak folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogaikat bármily irányban sértve vélik — ideértve azokat, a kik a tulajdonjog arányának az 1899. évi XXXVIII. t.-c. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a tlkvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis **1905. évi március hó 1-ig** bezárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmúltja után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, a kik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben ezekhez egyszersmint másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a tlkvi hatóságnál átvehetik.

A kir. törvényszék, mint tlkvi hatóság.

Szekelyudvarhely, 1904. aug. hó 28-án.

DR VOITH, kir. törvénysz. egyes bíró.

781—1904. vh. szám.

### Árverési hirdetmény.

A szekelyudvarhelyi kir. bírósági végrehajtó közhírre teszi, hogy a szekelyudvarhelyi kir. járásbírósnak V. 512/2—1904. polg. számú végzése által a pozsonyi vb. Helle C. cég esődtömeg gondnoka Dr Welisch Sámuelnek a szekelyudvarhelyi „Önkéntes tüzoltó-egylet” ellen 231 K 50 fillér tőke s járuléka iránti ügyben, alperesnél, Székelyudvarhely városban összesen 830 koronára becsült követeléseit, u. m.: öt darab tömlönyomó két darab rézesavarral ellátva (hibásosak), öt darab tömlönyomó 2—2 rézesavarral ellátva, tízenegy darab tömlönyomó 2—2 rézesavarral ellátva, egy tüzoltói szerkesztési felszerelve, egy darab ugró ponyva, ezen ingók Székelyudvarhelyen alperesi „Önkéntes tüzoltó egylet” helyiségében **1904. szept. hó 28-án d. e. 9 órakor** nyilvános árverésen el fognak adatni, melynél az egyes javak vételáron azonnal fizetendők, esetleg a becsáron alól is a legtöbbet ígérőknek el fognak adatni.

Az árverési feltételek a bírósági végrehajtónál megtekinthetők. Ezuttal felhívják mindazok, kik a felfoglalt javak iránt elsőbbségi jogokat érvényesíthetni vélnék, hogy elsőbbségi bejelentéseiket az árverés kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek is, alulírt végrehajtóhoz nyújtsák be, mert különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolva, egyedül a vételár fölöslegére fognak utasítani. Székelyudvarhelyi bírósági végrehajtótól.

Szekelyudvarhely, 1904. aug. 27.

BÍRÓ SÁNDOR, s. k.  
kir. végrehajtó.

Olcso

## csemege szőlő

kapható  
Szél Géza üzletében  
Székelykeresztúrt.  
Egy kosár bérmentve 2 K 60 fillér.

### Uj asztalos-műhely!

Van szerencsém a városi és vidéki nagyérdemű közönség szives tudomására adni, hogy a helybeli piacon Kossuth utca 40. házszám alatt, boldogult édes atyám, néhai Gyarmathy Károly-féle műhely helyiségében

### egy uj asztalos-műhelyt

nyitottam.

Budapest és külföldön hosszú éveken át szerzett sokoldalú tapasztalataim azon kellemes helyzetbe juttattak, hogy épület munkákat, valamint butorokat, ugyszintén teljes nappali, ebédlő- és hálószoba berendezéseket a legujabb rajzok és minták szerint, csinos és tartós kivitelben, felelősség mellett előállíthassak. — Javításokat is jótállás mellett eszközök.

Jelszavam: **jutányos ár és pontos kiszolgálás!**  
Szives pártfogásukat kérve, vagyok

teljes tisztelettel:  
**Gyarmathy István,**  
épület- és butor-asztalos.

### Egy javított fedeles kocsi

teljesen jó állapotban eladó Dávid Gergely kovácsmesternél Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. — felelősség és jótállás mellett. Ócska kocsiakat be-cserél s készít újakat és elvállal mindennemű javítást a legjutányosabb árért.

Mint gyógyviz csodahatásu.

## Kászoni Főkut.

Természetes gyógy borviz!

Kizárólagos főraktár Udvarhelyvármegye egész területére: SZENTPÉTERY GERGELY fűszer-, üveg-, porcellán- és diszműáru kereskedésében Székelyudvarhelyt, Deak-tér 15 szám alatt. — Üvegenkénti ára 12 fillér.

Mindig friss szállítmány.

## Cimbalom iskola

### öntanulásra.

Minden cimbalom kedvelő megtanulhat magányosan tanító nélkül cimbalmozni a Kovács-féle legujabb cimbalomiskolájából. Az iskola tartalma: 10 lecke, 10 rajzzal, 50 legujabb magyar nótával. Az iskola ára 10 korona Kapható: **KOVÁCS JÁNOS** okl. cimbalomtanárnál Budapest, VII. Erzsébet-körút 5. sz.

2221—904. szb. szám.

### Árverési hirdetmény.

Kápolnás Oláhfalva község tulajdonát képező „Homoród” gyógyfürdő f. évi október hó 5-én d. e. 10 órakor a fürdőn megtartandó nyilvános árverésen 1905. évi június 1-től egymás után következő 3 évre, tehát 1907. év szept. 1-ig haszonbérbe fog adatni.

Évi haszonbér összeg kikiáltási ára 8800 korona.

Az árverés szóval, vagy írásbeli ajánlattal történhetik, azonban köteles árverező fél a kikiáltási ár 10 százalékát mint bántapénzt alólirt főszoigabiró kezéhez letenni, vagy írásbeli ajánlatához mellékelni s szóval vagy írásban kijelenteni, hogy az árverési feltételeket ismeri s azokat kötelezőleg elfogadja.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A részletes feltételek alólirt főszoigabirónál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A fürdő hosszabb időre (25--50 évre) is bérbe adatik, ez esetben azonban a bérleti feltételek külön egyezkedés tárgyát fogják képezni.

A tulajdonos község a fürdőt eselleg örökáron is eladja.

Bővebb értesítés alólirt főszoigabiróról nyerhető.

Székelyudvarhelyt, 1904. szeptember 9-én.  
Dr. DEMETER LÖRINCZ,  
főszoigabiró.

Tessék előlvasni! Előlvasatlanul le nem tenni s tovább ajánlani!

### Székelyudvarhelyt a Fő-piactéren kiadó az alábbiak:

Iroda, vagy raktárnak való szoba; pincék, gabona-elárusító hely hámbárakkal; nyílt bazárnak átalakítható hely; fényképszékek, terve szerint átalakítandó helyiségek!

1. **Két udvari lakás**, — kívánság szerint újból átalakítandó — mely áll 2—2 szoba, konyha, kamara, pince és egyéb hozzátartozandókkal — a földszinten.
2. **Egy szép nagy világos szoba** konyhával — földszint az udvaron.
3. **Egy udvari szoba** magános lakónak, iroda helyiségnek, raktárnak, vagy szabónak műhelyül **azonnal kiadó**. — A 2. és 3. pont alattiak **azonnal el is foglaltak** a tők, míg a többiek — megfelelő átalakítás után — Szent-Mihály napkor: **szept. 29-én**. A ház a város legforgalmasabb helyén van s azért a lakások különösen alkalmasok azoknak, kiknek érdekük, hogy a főpiacon legyenek s a kapu elé kirakatokat tesse- nek. Ezen helyiségek csakis csendes foglal- kozásu, gyermektelen családoknak, vagy ma- gánosoknak adatnak ki!
4. **Raktárnak** — gabonának vagy bárminek — 3 nagy száraz, szellős pince-helyiség **azonnal kiadó** és át- adható!
5. **Gabona kimérő** és elárusító hely (kimérő hámbárak- kal), kicsinyben való elárusításhoz kiválóan alkalmas és nagyforgalmu hely.
6. **Nyílt bazárnak** — megégyezés szerint átalakítható — kapualj!
7. **Önálló lakás** külön udvarral és kerttel, konyha ker- tészetihez különösen alkalmas, kútjával és bővizű kut- tal. Vidékről beköltözni akaró gazdálkodónak nagy udvarral. Fakereskedőnek, aki a helypiacon vásárol be deszkát, fát és a helybeli iparosok stb.-inek el- árusítja, kiválóan alkalmas, mert szemben van a fő- piaccal, a jó karba helyezett Gábor-utcában. Egy nagy és két kisebb szoba, kamara, egy igen nagy, valamé- lyes műhelynek alkalmas nagy világos, szellős pince- lakással: egy kisebb pince és egy földi pincével, istálló, székérszín, nyílt és zárt sütő, sertés és csokol stb.-ivel felszerelt **azonnal vagy Szent- mihály naptól 3. vagy 6 évre kiadó** s azonnal elfoglalhatók.

Értekezhetni írásban vagy szóval a tulajdonosnál: **nagysólymosi**

## Koncz Árpád gyógyszerész

az irodájában Székelyudvarhelyt.

Megrendeléseknél kérjük lapunkra hivatkozni!

# SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

Alapított: 1865.      Alapított: 1865.

o o o o női- és férfi divatruháza Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 4-ik szám. o o o o

Legolcsóbb bevásárlási forrás!      Gyors és pontos kiszolgálás!

## Üzletemet az eddigi helyiség jobb szár-nyába helyeztem át!

Együttal a n. é. közönség igényeinek megfelelőleg tetemesen megnagyobbítottam és dúsan felszereltem mindennemű női- és férfi divatrukkal.

### Férfi- és iskolai fiugyermek kész öltönyökben nagy választék, legolcsóbb árak!

Férfi és fia kész-ruhák áruháza. Ezen ágban a legvégsőig menő olcsó árakat biztosítom, miért is különösen bátor vagyok az előszo-roltakra fölhívni a közfigyelmet!

Férfi, női és gyer-mek cipők kiváló minőségben, ver- senyen kívüli árakban! o o

Csinos női- és férfi sport, ten- nis és torna-cipők dúsz választékban.

Illatszerek, szap-panok, ruha- és hajfekék! o o

Uti bőröndök és kézi-táskák. o o